

ABM 07 – MED KOMMENTARER FRÅN TMF

Allmänna bestämmelser för köp av varor i yrkesmässig byggverksamhet

Dessa bestämmelser har utarbetats av Föreningen Byggandets Kontraktskommitté (BKK) och Byggmaterialindustrierna, nämligen Betongvaruindustrin, Industrins Byggmaterialgrupp – IB, Plast- och Kemiföretagen, Skogsindustrierna, TMF – Trä- och Möbelindustriförbundet, Swedisol, Svensk Planglasförening, Svensk Ventilation, Svenska Fabriksbetongföreningen – SFF och Sveriges Bergmaterialindustri. Dessutom har Sveriges Bygg- och Järnhandlareförbund (SBJF) deltagit i förhandlingarna.

Inledande bestämmelser

1. I ABM 07 har genom s.k. täckbestämmelser lämnats öppet för parterna att avtala om en annan reglering än den som framgår av ABM 07. Dessa markeras med formuleringen "om inte annat avtalats" eller motsvarande.

Vid tillämpningen av ABM 07 gäller följande begreppsbestämningar:

Köpesumma: pris exklusive mervärdesskatt för samtliga varor som enligt avtalet skall levereras till ett projekt eller till ett leveransställe.

Skriftligen: information som kan läsas och lagras. Exempel på överföringssätt av sådan information är post, fax och e-post.

TMF:s kommentar:

I likhet med vad som gäller i andra allmänna bestämmelser inom byggsektorn finns i ABM 07 såväl fasta bestämmelser som s.k. täckbestämmelser. De bestämmelser som är utformade som täckbestämmelser kan behöva övervägas av parterna i det enskilda avtalet. Ändring av de fasta bestämmelserna bör undvikas eftersom de riskerar att ändra den balans mellan parternas rättigheter och skyldigheter som följer av ABM 07.

2. Om inte annat stadgas nedan eller i övrigt avtalats mellan parterna, gäller köplagen.

TMF:s kommentar:

Köp, d v s att någon förvärvar äganderätten till en vara mot betalning i pengar, regleras i köplagen då frågan är om köp mellan näringsidkare. Köplagen är dispositiv, d v s den gäller endast om parterna inte avtalar om annat. I ABM 07 finns ett antal stadganden som avviker från köplagen, exempelvis reglerna om mottagarkontroll. Bestämmelserna i ABM 07 ersätter då motsvarande regler i köplagen. För andra situationer saknas särskild reglering i ABM 07, då gäller köplagens regler. Det gäller exempelvis frågan vad som skall avses med fel i varan.

3. Avviker säljarens anbud från köparens förfrågan, skall detta tydligt anges i anbudet. I annat fall gäller vad som föreskrivs i förfrågan, om inte omständigheterna uppenbarligen föranleder annat.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen innebär att förfrågan som regel kommer att gälla före anbudet om det finns motstridighet mellan dessa handlingar. Syftet med regeln är dels att köparen skall kunna utgå från att det som anges i anbudet svarar mot vad som angivits i förfrågan, dels att skapa tydlighet inför avtalets ingående. Detta motiverar en ordning som avviker från vad som annars skulle gälla enligt allmänna tolkningsregler.

Normalt föregås säljarens anbud av en förfrågan från en presumtiv köpare. Vanligen innebär en förfrågan att anbudsgivaren erhåller ett förfrågningsunderlag, innefattande ritningar, beskrivningar eller andra handlingar som bland annat redovisar art, omfattning och kvalitet på den vara som skall köpas. På motsvarande sätt innebär ett anbud ofta att köparen mottar olika anbudshandlingar. Vid tillämpning av bestämmelsen avses med anbud alla anbudshandlingar och med förfrågan hela förfrågningsunderlaget.

En avvikelse skall tydligt anges i anbudet/offerten oberoende av om detta lämnas skriftligt eller muntligt. Härav följer exempelvis att uppgiften inte får placeras på ett undanskymt ställe i texten eller utformas så att den blir svåräst eller svårtolkad.

4. Om inte annat angetts är anbudsgivaren bunden av sitt anbud under en månad från anbudets avgivande.

TMF:s kommentar:

Enligt avtalslagen är anbud om slutande av avtal bindande för den som angivit anbudet. Om inget sägs om giltighetstiden gäller enligt lagen bundenhet under den tid som skäligen kan antas åtgå för att överväga anbudet och översända svaret (accepten). Till undvikande av osäkerhet om denna tid har i punkten 4 intagits en bestämmelse om att anbudsgivaren är bunden under en månad från anbudets avgivande.

Bestämmelsen är en täckbestämmelse vilket innebär att om det t ex i ett förfrågningsunderlag har angetts att anbudsgivaren skall vara bunden av sitt anbud under annan tidsfrist gäller den fristen om inte annat följer av anbudet.

5. Utöver eventuellt skydd enligt immaterialrättslig lagstiftning eller lagen om skydd för företagshemligheter gäller att en handling med förslag och idéer, som ställs till förfogande av den som inforrdar eller avger anbud, inte får användas av den andre utan förslagsställarens medgivande, annat än i förhållandet mellan anbudsgivaren och anbudsinforrdaren.

Om anbudsinforrdaren i det med upphandlingen avsedda objektet utnyttjar sådan handling från anbudsgivare vars anbud inte antagits och vars medgivande inte inhämtats och detta medför ekonomisk fördel för anbudsinforrdaren skall anbudsinforrdaren betala skälig ekonomisk ersättning till anbudsgivaren.

6. Om inget annat avtalats skall säljaren senast i samband med leverans tillhandahålla montage-, drift-, skötsel- och underhållsinstruktioner på svenska, i den omfattning som är lämpligt med hänsyn till varans art.

TMF:s kommentar:

I takt med den tekniska utvecklingen ökar behovet av olika slags instruktioner till de varor som saluförs. Inom byggsektorn kommer detta bland annat till uttryck i bestämningen av begreppet "arbete" i ABT 06. I arbete ingår sålunda framtagande av handlingar för objektets förvaltning, exempelvis drift- och skötselinstruktioner och i förekommande fall relationshandlingar. Mot denna bakgrund finns i punkten 6 en regel om tillhandahållande av instruktioner. Vilka instruktioner som krävs beror på varans art. Tekniskt komplicerade varor kräver mer information än enkla stapelvaror. Motsvarande gäller varor med särskilda krav på skötsel och underhåll. Säljaren kan även behöva lämna instruktioner om hur varan skall lagras.

Enligt punkt 20 i ABM 07 begränsas säljarens garantiansvar bland annat av sådant som beror på felaktig montering eller installation, bristande underhåll och felaktig skötsel. Det är därför mycket viktigt att sådana instruktioner har tillhandahållits köparen. Om felaktigheter i en produkt beror på att säljaren inte uppfyllt sin skyldighet att tillhandahålla instruktioner kan detta påverka bedömningen av säljarens ansvar, såtillvida att ansvarsbegränsningen kanske inte blir tillämplig.

7. Part ansvarar för att författningar följs i den utsträckning de berör partens åtagande.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen är tillämplig för båda parter men har störst betydelse för säljaren. Innebörden är att varan skall uppfylla de krav som vid leveransen gäller enligt lag eller annan författning för avtalad användning. Bestämmelsen får särskild betydelse om säljarens åtagande även innefattar projektering.

8. Alla personer som befinner sig på eller levererar till en byggarbetsplats är skyldiga att bära namnbricka med uppgift om bärarens namn och arbetsgivare samt ha giltig legitimation tillgänglig, t.ex. i form av körkort eller ID-kort.

Om inte annat överenskommit skall säljaren utge vite vid varje påtalat tillfälle som någon av hans anställda eller anställda hos transportörer som anlitas av säljaren bryter mot vad som föreskrivs i föregående stycke. Vite utgår med 500 SEK per person och dag.

Kommentar

Syftet med regeln är att det skall vara lätt att identifiera personer på arbetsplatsen. Inget hindrar att uppgift om en persons namn och arbetsgivare framgår på annat sätt än genom namnbricka, t.ex. genom märkning på kläder.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen motsvarar vad som gäller för underentreprenörer i AB-U 07 resp ABT-U 07. Som framgår av den särskilda kommentaren är syftet att underlätta identifiering av personer på arbetsplatsen, även om de som bara befinner sig där en kortare tid. För säljare får bestämmelsen särskild betydelse om han ansvarar för leveransen av varan. Säljaren måste då tillse att transportören efterlever kraven på namnbricka och legitimation.

Transport och mottagande

9. Säljaren skall i god tid före leverans lämna köparen uppgifter av betydelse för transport och mottagande av varan.

Då säljaren ombesörjer transport skall köparen utan dröjsmål underrätta säljaren om transporten inte kan genomföras på det sätt som säljaren angett. Underlåter köparen detta ansvarar han för att tillfartsvägar i anslutning till arbetsplatsen samt förhållanden inom denna medger leverans på av säljaren angivet sätt. I övrigt åligger det säljaren att skaffa sig erforderlig kännedom om förhållanden av betydelse för transportens genomförande.

Kommentar

ABM 07 innehåller inte några leveransvillkor. Exempel på olika leveransvillkor som parter kan välja bland finns i "Leveranskláusuler för Byggbranschen" och "INCOTERMS".

TMF:s kommentar:

ABM 07 tillämpas för olika typer av köp, och det har därför inte ansetts lämpligt att införa särskilda leveranskláusuler, d v s regler om var varan skall avlämnas, hur varan skall transporteras samt när risken för varan går över från säljaren till köparen. Dessa frågor måste regleras i varje enskilt köpeavtal, vilket enklast görs genom att hänvisa till standardiserade leveranskláusuler.

Bestämmelsen i första stycket innebär att säljaren skall lämna köparen information om sådana egenskaper hos varan som har betydelse för transport och mottagande av varan. Bestämmelsen är tillämplig oberoende av vem av parterna som skall svara för transporten av varan. Omfattningen av säljarens informationsskyldighet blir däremot beroende av vilken leveranskláusul som har avtalats. Om köparen svarar för transporten behövs således mer information.

Omfattningen av säljarens informationsskyldighet beror också på vilken vara köpet avser. Säljaren bör normalt lämna information om varans vikt och volym, om hur varan är förpackad samt hur varan skall hanteras med avseende på risken för skada. I de fall säljaren svarar för transporten erfordras även uppgifter för varans mottagande såsom transportsätt, fordonstyp och beräknad lossningstid. Om köparen ansvarar för transporten behövs uppgift om lastningsförhållande hos säljaren.

Uppgifter skall lämnas i god tid för leverans. Innebörden av detta uttryck får bestämmas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet och med beaktande av vilken framförhållning som kan behövas för att anskaffa lämpligt transportmedel och för att ordna med plats och utrustning för mottagande av varan. När det är fråga om återkommande leveranser av samma typ av vara är det som regel tillräckligt att hänvisa till tidigare lämnade uppgifter.

Köparen bör redan i sin förfrågan ange särskilda krav på förpackning, lastbärare eller transportsätt. Köparen kan också ha anledning att informera om särskilda förutsättningar för transporten eller mottagandet, t ex förutsättningar för lagring på byggsplatsen eller begränsningar avseende utrymme eller utrustning för lossning.

Andra stycket i denna bestämmelse gäller när säljaren ombesörjer transporten oberoende av vem av parterna som skall svara för kostnaden. Köparen skall underrätta säljaren om transporten inte kan genomföras på det sätt som säljaren har angett. För att bestämmelsen skall bli tillämplig förutsätts att säljaren har lämnat uppgift om hur säljaren planerar att genomföra transporten. Om säljaren inte lämnat sådana uppgifter har köparen inte heller någon underrättelseskyldighet, och säljaren får då själv skaffa sig information om vilka transport- och mottagningsförhållanden som gäller för arbetsplatsen. Detta hindrar givetvis inte att köparen redan i sin förfrågan redovisar krav eller begränsningar.

Rätt till tidsförlängning

10. Part har rätt till förlängning av leveranstiden om köpets fullgörande hindras till följd av omständighet på motpartens sida eller till följd av omständighet utanför partens kontroll eller annat av parten icke vållat förhållande, som han inte bort räkna med och vars följd han inte rimligen kunnat undanröja. För rätt till sådan förlängning krävs att part utan dröjsmål underrättar motparten om hindret.

TMF:s kommentar:

Denna bestämmelse ger båda parter rätt till förlängning av leveranstiden om köpets fullgörande hindras av omständighet på motpartens sida eller av omständighet utanför partens kontroll. I de fall bestämmelsen är tillämplig får motparten inte göra gällande förseningspåföljder om säljaren levererar inom den förlängda leveranstiden. Som framgår av punkten 24, stycke 4, kan säljaren också åberopa hinder enligt punkt 10 för att undgå följdskadansvar för fel i varan.

Bestämmelsen ger rätt till tidsförlängning vid hinder som ligger på motpartens sida. Som exempel på sådana hinder kan anges att säljaren hindras i sin tillverkning genom att köparen inte översänder konstruktionsritningar eller varor som han skall tillhandahålla enligt avtalet.

Rätten till tidsförlängning för hinder som ligger utanför partens kontroll förutsätter att parten inte borde ha räknat med hindret. Hindret skall således i princip inte kunna förutses när avtalet ingicks. Vidare krävs att det inte rimligen går att undanröja följderna av hindret. Den försenade parten måste vidta rimliga åtgärder för att övervinna hindret, t ex välja annat transportsätt eller skaffa ersättningsleverans. Uttrycket "rimligen" innebär att den försenade parten inte behöver vidta alla tänkbara åtgärder utan endast sådana som kan anses rimliga med hänsyn till kostnader m m.

Med uttrycket "utanför partens kontroll" avses sådana hinder som typiskt sett inte är kontrollerbara för den försenade parten. Det skall således vara fråga om utifrån kommande händelser som ligger utanför partens kontrollsfär. För det fall förseningen beror på någon som parten har anlitat för att fullgöra köpet torde krävas att hindret även ligger utanför den anlitate partens kontrollsfär.

Ansvar vid försening

11. Part skall utan dröjsmål underrätta motparten om förhållande som parten insett eller bort inse skulle medföra försening och därvid ange när avlämnande eller mottagande kan ske.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen föreskriver en ömsesidig skyldighet att underrätta motparten om försening. En sådan avisering är praktiskt betydelsefull eftersom den möjliggör för den andra parten att vidta omdispositioner för att begränsa den skadliga effekten av förseningen.

12. Om inte annat avtalats skriftligen skall säljaren för varje påbörjad vecka varmed han överskrider avtalad tidpunkt för varans avlämnande utge vite med 2 % av köpesumman eller av den del av köpesumman som belöper på avtalad och försenad delleverans. I annat fall, exempelvis vid avrop mot årsavtal eller ramavtal, skall vitet beräknas på den del av köpesumman som belöper på avropad och försenad leverans.

Förseningsvite enligt denna punkt skall utgå med minst 2 000 SEK per påbörjad vecka. Säljaren är dock inte skyldig att utge vite för mer än tio påbörjade förseningsveckor.

För det fall säljaren endast kan leverera viss del av avtalad leverans i rätt tid, är hela leveransen att betrakta som försenad till dess avtalad del levererats. Om säljaren i ett sådant fall skriftligen underrättat köparen om bristen i antal och köparen före avtalad leveranstidpunkt skriftligen accepterat att mottaga det reducerade antalet, är säljaren – under förutsättning att det reducerade antalet levereras i rätt tid – endast skyldig att utge vite beräknat på den del av köpesumman som belöper på det återstående antalet.

TMF:s kommentar:

Förseningsvitet har två olika funktioner, dels att verka preventivt så att avtalade leveranstider hålls, dels att ersätta köparen för skador som uppkommer till följd av förseningen. Vitet är ett slags normerat skadestånd, vilket innebär att köparen inte behöver visa att förseningen har orsakat någon skada. Vitet skall således utgå för den förseningen som säljaren svarar för, dock med den begränsning som finns i andra stycket.

Det första stycket i bestämmelsen är en täckbestämmelse. Detta ger en signal till parterna att överväga vitets storlek i förhållande till betydelsen av att varan avlämnas i rätt tid. I de fall parterna har avtalat en annan vitesregel gäller denna även om den i avtalet har rangordnats efter ABM 07.

Vid försening med avlämnade av vara utgår vite med 2 % för varje påbörjad vecka, varmed avtalad tidpunkt för varans avlämnande överskrider. Vitet beräknas således inte per kalendervecka utan på varje påbörjad sjudagarsperiod, inkluderade helgdagar och semesterledighet. Detta bör en säljare beakta i det enskilda avtalet om leverans skall ske när större helger, semesterperioder och dylikt.

Vid leveranser till en mycket låg köpesumma skulle vitet enligt reglerna i första stycket bli lågt, även vid en stor försening, och därigenom inte utgöra den påtryckning som vitet åsyftar. Det har därför införts en regel i andra stycket som ger ett lägsta vite om 2 000 kr per påbörjad vecka. Bestämmelsen innehåller också en begränsningsregel som innebär att säljaren inte är skyldig att utge vite för mer än tio veckor.

Enligt tredje stycket i denna bestämmelse kan säljaren begränsa förseningsvitet om han kan leverera en del av avtalad leverans. Detta förutsätter dock att säljaren skriftligen underrättat köparen om bristen i antal och att köparen skriftligen accepterat att mottaga det reducerade antalet. Förutsatt att den reducerade leveransen kommer i rätt tid skall förseningsvitet då endast beräknas på den del av köpesumman som belöper på det återstående antalet. I annat fall gäller att hela leveransen betraktas som försenad även om viss del kan levereras i tid. Den begränsning av förseningsvitet som säljaren kan uppnå enligt detta stycke kan komma att motverkas av bestämmelsen om minimivite i det andra stycket, se ovan. Parterna bör i sådant fall komma överens om en nedsättning av minimivitet.

ABM 07 innehåller ingen bestämmelse som reglerar inom vilken tid köparen skall framställa krav på vitet för att han skall vara bibehållen sin rätt därtill. Ledningen kan därför hämtas från 29 § köplagen. Den bestämmelsen avser i och för sig skadestånd, men eftersom vite utgör ett normerat skadestånd bör bestämmelsen äga tillämpning. Enligt denna paragraf skall köparen inom skälig tid, efter det att han fick kännedom om avlämnandet, meddela säljaren att han vill kräva skadestånd.

13. Vid försening med mottagande av varan skall köparen ersätta den skada som därigenom uppkommer för säljaren. Sådant ersättning skall utgå med högst 20 % av köpesumman eller av den del av köpesumman som belöper på avtalad och försenad delleverans. Vid avrop mot årsavtal, ramavtal eller liknande, skall maximibeloppet beräknas på den del av köpesumman som belöper på avropat och försenat mottagande. Ersättning enligt denna punkt skall dock alltid utgå med lägst 2 000 SEK per förseningstillfälle.

TMF:s kommentar:

Köparen är enligt denna bestämmelse skyldig att ersätta den skada som uppkommer för säljaren till följd av försenat mottagande av varan. Som exempel på kostnader som kan uppkomma för säljaren kan nämnas hanterings-, lagrings- och transportkostnader samt räntekostnader. Säljaren skall kunna visa att han har haft påstådda kostnader.

Säljarens ersättningsskyldighet enligt denna punkt är begränsad till 20 % av köpesumman för de varor som enligt avtalet eller avrop skall levereras samtidigt. I ABM 07 har tillagts att ersättningen skall vara lägst 2 000 SEK per förseningstillfälle. Säljaren har en allmän skyldighet att begränsa sin skada. Försummar han detta får han själv bära en motsvarande del av förslusten. Detta följer av den allmänna lojalitetsplikt som gäller för part i kontraktsförhållanden och framgår av 70 § köplagen.

Vid försening med mottagande av varan är säljaren enligt 72 § köplagen också skyldig att vidta skäliga åtgärder för att vårda varan.

14. Utöver vad som föreskrivits i punkterna 12 och 13 har part inte rätt till ersättning för skada vid försening i annat fall än vid hävning enligt nedan.

TMF:s kommentar:

Av denna bestämmelse följer att punkterna 12 och 13 uttömmande reglerar parts rätt till ersättning vid försening med avlämnande eller mottagande av varan. Det innebär bland annat att köparen inte har rätt till ytterligare ersättning för försening – utöver vitet – såvida inte köparen har hävt köpet på grund av förseningen.

15. Part får häva köpet avseende en vara som inte har avlämnats eller mottagits i rätt tid om förseningen är av väsentlig betydelse för honom och motparten insett eller borde ha insett detta.

Avser förseningen en vara som skall tillverkas eller skaffas särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål och kan säljaren inte utan väsentlig förlust tillgodogöra sig varan på annat sätt, får köparen häva köpet endast om hans syfte med köpet är väsentligen förfelat genom förseningen eller om annan säljare förbundit sig att leverera en likadan vara före den nya leveranstidpunkten som säljaren aviserat enligt punkt 11. Underlåter säljaren att avisera förseningen eller fullgörs inte leveransen inom den tid som angetts vid aviseringen, får köparen dock häva köpet enligt vad som angetts i första stycket.

Överskrids den maximala förseningstiden enligt punkt 12, äger köparen rätt att häva köpet.

Kan köpet inte fullgöras inom rimlig tid till följd av omständigheter enligt punkt 10 får part häva köpet till den del dess fullgörande hindras. Vid sådan hävning får ytterligare påföljd endast göras gällande då det är fråga om omständighet på motpartens sida som denne vållat.

TMF:s kommentar:

Att häva köp är den mest ingripande påföljden i ett avtalsförhållande. En hävningsförklaring bör därför föregås av en noggrann utredning. En ogrundad hävning kan medföra ersättningsskyldighet för skada som den andra parten orsakats genom den felaktiga hävningen.

Hävningsrätten enligt denna punkt avser endast partiell hävning med avseende på försenad vara. Rätten till hävning av köpet i sin helhet regleras av punkt 16.

En förutsättning för att part skall få häva köpet är att förseningen är av väsentlig betydelse för honom. Dessutom krävs det att den försenade parten insett eller borde ha insett detta. Bedömningen av om avtalsbrottet är väsentligt skall således göras utifrån förhållandena hos den som drabbas av förseningen. Det har däremot inte någon betydelse om det för den försenade parten är mer eller mindre betungande att hålla tiden. Det är dock inte den drabbade partens subjektiva uppfattning som skall läggas till grund för bedömningen om väsentlighetskravet är uppfyllt. Det avgörande är om förseningen typiskt sett är av väsentlig betydelse för den drabbade parten. Detta kan uttryckligen anges i köpeavtalet eller framgå av omständigheterna, t ex genom att varan utgör en del av en noggrann utarbetad leveransplan. Det krävs inte att den försenade parten faktiskt har insett de förhållanden som innebär att förseningen var av väsentlig betydelse utan det räcker att den försenade parten borde ha haft denna insikt. Även denna prövning kommer således att utgå från omständigheter som är objektivt konstaterbara.

Andra stycket begränsar köparens hävningsrätt för vara som skall tillverkas eller skaffas särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål. Skälet till att köparens hävningsrätt begränsas vid denna typ av köp är att säljaren då ofta inte har möjlighet att på rimliga villkor sälja varan till annan. Köparen har dessutom inte samma behov av att kunna häva köpet på grund av säljarens försening eftersom han i regel inte snabbt kan få tag på någon motsvarande vara från annan leverantör.

Bestämmelsen i tredje stycket innebär att köparen alltid har rätt att häva köpet om den maximala förseningstiden överskrids, dvs att säljarens leverans försenas med mer än 10 veckor. Vid hävning enligt detta stycke behöver köparen inte påvisa att förseningen är av väsentlig betydelse för honom och att säljaren bort inse detta.

16. Om försenad vara står i sådant samband med redan levererad vara, eller vara som skall levereras senare, att det skulle medföra betydande olägenhet för den hävningsberättigade parten att delvis stå kvar vid köpet, får köpet hävas i sin helhet.

TMF:s kommentar:

Denna bestämmelse reglerar rätten till hävning av köpet i sin helhet vid försening av en delleverans. Bestämmelsen innebär en utökad hävningsrätt i förhållande till huvudregeln om hävning enligt punkten 15.

17. Häver part köpet vid försening, har han rätt till ersättning för den skada som uppkommer efter hävningen. Skadeståndet inklusive ersättning enligt punkt 12 eller 13 skall sammanlagt inte överstiga köpesumman.

TMF:s kommentar:

Denna bestämmelse reglerar rätten till skadestånd vid hävning. Bestämmelsen är ömsesidig och gäller således för såväl säljare som köpare. Bestämmelsen ger den hävande parten rätt till ersättning för skada som uppkommer efter hävningen. Med skada avses såväl direkt som indirekt förlust. Skadan skall ha uppkommit efter hävningsstillfället och ha ett samband med hävningen. Den hävande parten har bevisbördan härför. Bestämmelsen innehåller en begränsningsregel som innebär att den sammanlagda ersättningen för försening, d v s inkluderat vite enligt punkt 12 eller skadestånd enligt punkt 13, är begränsad till köpesumman.

Mottagningskontroll

18. Följesedel skall åtfölja varan.

När varan överlämnas till köparen skall han göra en avstämning mot följesedel samt kontrollera varan avseende utifrån synliga fel.

Då varan avemballeras eller i annat fall innan varan monteras skall mottagningskontrollen fullföljas med efter köpets och varans art anpassad omsorg.

Har varan levererats till en entreprenad för vilken slutbesiktning eller annat avlämnande skall ske, skall köparen efter avemballering och före montage kontrollera varan beträffande då synliga skador och uppenbara fel. Kontrollen fullföljs därefter genom slutbesiktning eller vid annat godkännande av köparens entreprenad.

TMF:s kommentar:

Köparens skyldighet att göra en omsorgsfull undersökning av den levererade varan är av grundläggande betydelse med avseende på fel i varan och därmed också på köparens möjlighet att genom reklamation åberopa att varan är felaktig. Mottagningskontrollen sker i två steg; ett första när varan överlämnas till köparen och ett andra när varan avemballeras eller i annat fall innan varan monteras.

Bestämmelsen om köparens skyldighet att undersöka varan tar sikte på normalfallen. Har parterna kommit överens om särskilda regler, exempelvis genom föreskrift om kontroll mot teknisk specifikation, skall dessa tillämpas. Mottagningskontrollen får då en annan innebörd än vad som avses i ABM 07.

I andra stycket i bestämmelsen framgår det att när varan överlämnas till köparen skall en första mottagningskontroll göras. Syftet med kontrollen är att fastställa om den vara och det antal förpackningsenheter eller motsvarande kvantitet som anges på följesedeln har levererats liksom om hanteringsskador förekommer. Kontrollen skall utföras följesedel och andra leveranshandlingar samt omfatta sådan okulärkontroll som är praktiskt möjlig att utföra på en byggarbetsplats eller hos en återförsäljare. Finns inga utifrån synliga fel behöver förpackningen inte brytas eller avemballering ske. Om kontrollen däremot visar att emballaget är skadat, måste varan undersökas närmare även om det innebär att avemballering måste ske. Noteras bör att bristfällig förpackning kan betraktas som fel i vara om förpackningen erfordras för att bevara eller skydda varan.

I tredje stycket framgår det att då varan avemballeras eller i annat fall innan varan monteras skall mottagningskontrollen fullföljas med efter köpets och varans art anpassad omsorg. Detta andra steg i mottagningskontrollen gäller inte bara emballerade varor utan även varor som saknar emballage. Oemballerad vara skall före montering eller användning genomgå en mer noggrann kontroll än den som avses i andra stycket i punkten.

I fjärde stycket beskrivs omfattningen av det andra steget i mottagningskontrollen i entreprenadförhållanden. Enligt texten skall köparen efter avemballering och före montage kontrollera varan beträffande då synliga skador och uppenbara fel. Ordet "då" markerar att det vid detta andra steg i kontrollen gått en tid sedan varan överlämnades och den första kontrollen av synliga fel gjordes. Omfattningen av kontrollen avser vid avemballering synliga skador. Beträffande fel anges att de skall vara "uppenbara".

Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra rättelser under entreprenadtiden och undvika onödiga kostnader för demontering efter slutbesiktningen

Reklamation

19. Köparen får inte åberopa att varan är felaktig om han inte inom nedan angivna tidsfrister skriftligen lämnar säljaren meddelande om felet (reklamation).

Fel, som märkts eller borde ha märkts när varan överlämnades till köparen, skall reklameras inom en vecka därefter och innan varan monteras. Om felet kan antas ha uppkommit under transport och varan kvitteras på särskild fraktsedel, skall felet dessutom omedelbart anmälas till fraktföraren.

I annat fall skall fel reklameras inom skälig tid efter det att felet märkts eller borde ha märkts eller annars kommit till köparens kännedom genom reklamation från annan.

Kommentar

Med "reklamation från annan" avses bland annat den reklamation som köparens beställare framställer, vanligtvis genom besiktning av entreprenaden. Besiktningssmärkning som enligt köparens mening beror på fel i varan skall han reklamera till säljaren utan dröjsmål.

TMF:s kommentar:

Om köparen anser att varan i något avseende är felaktigt skall han underrätta säljaren om detta. Reklamationen skall alltså ställas till säljaren även om denne är återförsäljare och inte tillverkare. Utgör ABM 07 avtalsinnehåll mellan återförsäljare och tillverkare har följaktligen säljaren att föra reklamationen vidare till tillverkaren (sin avtalspart). Om reklamation inte sker i rätt tid – dvs för sent – får köparen inte åberopa att varan är felaktig. Han förlorar rätten att göra påföljder gällande beträffande felet och är skyldig att betala för varan. Regeln kan tyckas vara sträng mot köparen men förklaras bland annat av att bevisvärdet blir alltmer osäkert ju längre tid som gått efter avlämnandet.

Av andra stycket följer att fel som märkts eller borde ha märkts redan vid överlämnandet ska reklameras skriftligen inom en vecka. Det gäller exempelvis om emballaget är skadat. Förutsättningarna för att köparens reklamationsplikt i andra stycket skall inträda är att han märkt eller borde ha märkt felet då varan överlämnades till köparen. Uttrycket "borde ha märkt felet" skall tolkas mot bakgrund av köparens undersökningsplikt enligt punkt 18, andra stycket. Reklamation skall ske inom en vecka från det att varan har överlämnats till köparen. Har säljaren avlämnat varan när han överlämnat den till en självständig fraktförare, dvs köparen bär risken för varan under transporten, räknas reklamationsfristen ändå från den dag då fraktföraren överlämnar varan till köparen.

Reklamation enligt andra stycket skall göras före montage. Detta för att säljaren inte skall åsamkas onödiga avhjälpandekostnader till följd av att köparen monterat en vara som redan vid avlämnandet framstod som felaktig.

Bestämmelsen i tredje stycket har tillämpning för det fall köparen varken märkt eller borde ha märkt felet när varan överlämnades. Tidsfristen "inom skälig tid" medger en bedömning av omständigheterna i varje särskilt fall. I kommersiella sammanhang kan man som regel kräva att reklamation sker inom kort tid, i regel någon eller några dagar efter det att felet har observerats eller har kommit till köparens kännedom genom reklamation från annan. För att tydliggöra uttrycket "reklamation från annan" har i en textkommentar angetts att det bland annat avser reklamation från köparens beställare som upptas i besiktningssutlåtande. Köparen bör när han för besiktningssmärkning vidare mot säljaren som reklamation vara observant på att fel som antecknas i besiktningssutlåtande inte sällan antecknas så ordknappat att utlåtandet inte uppfyller kravet på neutral reklamation.

Uttrycket "meddelande om felet" innebär att köparen måste ange antingen vari felet består, hur det visar sig eller i vilket avseende varan enligt köparen avviker från avtalad standard. Någon detaljerad beskrivning krävs inte men det räcker inte med att köparen i allmänna ordalag klagat på varan eller endast påstår att den är felaktig.

OBS! Om köparen har reklamerat för sent, men säljaren utan att invända däremot inleder förhandlingar med köparen om felet, kan detta uppfattas som att säljaren har avstått från att göra invändningar om den sena reklamationen.

Säljarens ansvar för fel

20. Om inget annat avtalats gäller följande.

Ansvarstiden är tio år räknat från varans avlämnande och den inleds med en garantitid om fem år. Om varan är avsedd för en entreprenad som skall slutbesiktigas eller avlämnas på annat sätt räknas ansvarstiden och garantitiden från den dag då entreprenaden är godkänd. Ansvarstiden respektive garantitiden för en vara som levererats till en entreprenad löper dock ut senast elva respektive sex år efter varans avlämnande.

Säljaren ansvarar för fel som framträder och anmäls under ansvarstiden. För fel som framträder efter utgången av garantitiden, ansvarar säljaren dock endast om felet är väsentligt och visas ha sin grund i värdeslöshet på säljarens sida.

Garantiansvaret innebär en skyldighet för säljaren att avhjälpa fel som framträder under garantitiden. Säljaren ansvarar dock inte för sådant som beror på felaktig montering eller installation, bristande underhåll, felaktig skötsel, vanvård, onormalt brukande eller annat som kan hänföras till köparen. Köparen är skyldig att följa och dokumentera avtalade underhålls- och skötselåtgärder. Om säljaren under garantitiden har uppfattningen att han inte ansvarar för påtalat fel åligger det honom att visa att varan är kontraktssenlig eller göra sannolikt att det påtalade felet beror på något på köparens sida.

Kommentar

Leveranser till en entreprenad ligger tidsmässigt före entreprenadens godkännande. Regleringen i ABM 07 utgår från att denna tidsperiod inte överstiger ett år. En sådan begränsning av leverantörens ansvar har tidigare saknats i ABM.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen i första stycket är en täckbestämmelse vilket innebär att en avvikande reglering i en avtalshandling gäller före punkten 20.

På motsvarande sätt som i AB 04 och ABT 06 klargörs i andra stycket inledningsvis att ansvarstiden är tio år räknat från varans avlämnande, och att den inleds med en femårig garantitid. Säljaren har enligt ABM 07 en relativt lång ansvarstid jämfört med köplagens tvååriga reklamationsperiod. Garantitiden är en del av denna ansvarstid. Om garantitiden förlängs eller förkortas blir den kvarstående ansvarstiden i motsvarande grad kortare eller längre. Ansvarstiden och garantitiden räknas från varans avlämnande. Är varan avsedd för entreprenad som skall slutbesiktigas räknas tiden från den dag då entreprenaden är godkänd. Detta för att köparens/entreprenörens olika garantitider mot säljare respektive beställare skall sammanfalla.

Eftersom avlämnandetidpunkten ligger före godkännandetidpunkten uppkommer ett tidsglapp mellan dessa, som varierar beroende på när under entreprenadtiden som varan avlämnas. I punkten klargörs att ansvarstiden och därmed garantitiden gäller även under denna period, dock längst under ett år. För det fall en vara avlämnas mer än ett år före entreprenadens godkännande blir effekten att garantitiden avslutas tidigare eftersom den maximala garantitiden är sex år. Regleringen kan framstå som betungande för säljaren. Det måste dock ses mot bakgrund av att garantitiden i entreprenadsammanhang gäller för den färdiga byggnaden eller anläggningen. Under den extra ettårsperioden är varan ofta inte tagen i bruk och ibland och ibland inte heller avemballerad.

Bestämmelsen i tredje stycket innebär att säljaren ansvarar för fel i varan som fanns vid tidpunkten för avlämnandet men som visar sig först under ansvarstiden. För att säljaren skall ansvara krävs att köparen reklamerar inom tidsfristen enligt punkt 19 tredje stycket.

För fel som ramträder efter utgången av garantitiden är säljarens ansvar begränsat såtillvida att det förutsätter att felet är väsentligt samt att det har sin grund i vårdslöshet av säljaren. Begränsningen är i sak densamma som gäller för köparens ansvar mot en beställare av en entreprenad.

Innebörden av en garantiutfästelse bestäms av hur den är utformad. I fjärde stycket klargörs att garantiansvaret i ABM 07 innebär en skyldighet för säljaren att avhjälpa fel som framträder under garantitiden. Ansvaret är begränsat såtillvida att skyldigheten inte omfattar sådant som beror på felaktig montering eller installation, bristande underhåll, felaktig skötsel, vanvård, onormalt brukande eller annat som kan hänföras till köparen. Den kanske viktigaste betydelsen av garantiansvaret är den bevisbörda den lägger på säljaren. Bevisbördan innebär att säljaren anses ansvarig för felet tills han har visat att det inte är fråga om ett fel eller gjort sannolikt (Obs! lägre beviskrav) att det påtalade "felet" beror på köparen (t ex att köparen inte har följt avtalade monterings- eller skötselåtgärder). Säljarens bevisbörda innebär i praktiken en utredningsskyldighet som kan vara både kostsam och tidsödande, särskilt vid längre garantitider.

Garantitidens längd i ABM 07 innebär att handhavanden har stor betydelse. Av intresse är därvid den passus som anger att köparen är skyldig att följa och dokumentera avtalade underhålls- och skötselåtgärder. Det finns ingen allmän definition av underhålls- och skötselåtgärder. Underhållsåtgärder syftar till att upprätthålla avtalade funktioner och har normalt ett restvärde vid årets slut. Skötselåtgärder är sådana åtgärder som inte är underhåll och som normalt inte har något restvärde vid årets slut. Se även punkten 6 om säljarens skyldighet att tillhandahålla instruktioner.

21. Efter reklamation skall säljaren utan dröjsmål och utan kostnad för köparen, avhjälpa fel eller företa omleverans. Om säljaren utan närmare utredning kan visa att fel inte föreligger, äger han rätt till skälig ersättning för nedlagda kostnader.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen ålägger säljaren en skyldighet att efter eget val antingen avhjälpa fel eller leverera en felfri vara. Skyldigheten enligt denna punkt omfattar endast de direkta kostnaderna som uppstår genom avhjälpandet eller omleveransen. Åtkomstkostnader, utbyteskostnader och liknande utgör skador som skall regleras enligt punkt 24. Säljarens egna resurser att själv avhjälpa felet har ingen betydelse för hans skyldighet enligt denna punkt. Säljaren kan ju låta avhjälpa felet genom tillverkaren eller genom att anlita någon annan.

Att avhjälpande eller omleverans skall ske utan kostnad för köparen innebär inte att köparen kan fordra att sådant sker helt utan olägenheter för honom. Innebörden av skyldigheten att avhjälpa felet måste bestämmas efter en allmän bedömning av vad som är ekonomiskt rimligt i det enskilda fallet. Köparen kan inte med stöd av bestämmelsen tvinga fram en omleverans i stället för avhjälpande, om ett avhjälpande från säljarens synpunkt ter sig mer ekonomiskt rimligt. Köparen har dock enligt denna punkt rätt till ersättning för de kostnader som han ådrar sig i sammanhanget.

22. Underlåter säljaren att utan dröjsmål avhjälpa fel eller företa omleverans, har köparen efter meddelande till säljaren rätt till ersättning för skäliga kostnader för att själv avhjälpa felet eller rätt till prisavdrag som svarar mot felet.

TMF:s kommentar:

Om säljaren underlåter att utan dröjsmål avhjälpa felet, varmed också skall förstås att säljaren visserligen försökt att avhjälpa felet men inte lyckats göra det på ett godtagbart sätt, har köparen rätt till ersättning intill försvarliga kostnader för att själv avhjälpa felet. Köparens rätt till ersättning avser endast den direkta kostnaden för felets avhjälpande. Övrig skadeersättning regleras av punkten 24. Ersättningen är vidare begränsad till vad som kan anses försvarligt. Onödigt kostsamma reparationer ersätts endast i den utsträckning de motsvaras av försvarliga kostnader.

Köparen kan som ett alternativ till eget felavhjälpande välja att kräva prisavdrag. Prisavdrag blir också aktuellt om felet inte kan avhjälpas- helt eller- delvis- eller om ett felavhjälpande föranleder orimligt höga kostnader.

Prisavdraget skall – med tillämpning av 38 § köplagen – bestämmas så att förhållandet mellan det avtalade och det nedsatta priset svarar mot förhållandet mellan varans marknadsvärde i avtalsenligt och felaktigt skick. Prisavdragets storlek är sålunda inte densamma som kostnaden för felavhjälpandet. Utgångspunkten skall vara värdena vid avlämnandetidpunkten. Om beräkningen av prisavdragets storlek inte kan baseras på marknadsvärden får bedömningen ske på mer skönsmässiga grunder med utgångspunkt i felets betydelse för köparen.

23. Om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter reklamationen, får köparen häva köpet såvitt gäller felaktig vara, om felet är av väsentlig betydelse för köparen och säljaren insett eller borde ha insett detta. Häver köparen beträffande en felaktig vara, får han samtidigt häva köpet avseende tidigare eller senare leveranser, om han på grund av sammanhanget mellan dem skulle ha betydande olägenhet av att stå fast vid köpet beträffande dessa leveranser.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen är främst tillämplig i det fall när avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga. Som exempel kan anföras att en vara tillverkas enligt en metod som ger varan egenskaper som inte överensstämmer med avtalet. Felet kan i sådant fall vanligen inte avhjälpas, och säljaren kan som regel inte heller leverera en ny felfri vara.

För att köparen skall ha rätt till hävning fordras att felet är av väsentlig betydelse för honom samt att säljaren insett eller borde ha insett detta.

24. Ansvarar säljaren för fel i varan, är han även skyldig ersätta skada, som uppkommer genom felet.

Säljarens ersättningskyldighet enligt denna punkt är begränsad till 15 % av köpesumman, eller till det högre belopp som omfattas av säljarens ansvarsförsäkring jämte förekommande självrisk. Denna begränsning gäller inte kostnader för lokalisering av felet, kostnader för åtkomst och montering av reparerad eller utbytt vara samt kostnader som uppkommit genom reparationen eller utbytet.

För skada till följd av avbrott eller störning i industriell produktion eller i annan kommersiell verksamhet utgår ersättning endast om skadan visas ha sin grund i grov vårdslöshet på säljarens sida.

Säljaren är inte ersättningskyldig enligt denna punkt, om han kan visa att det förelegat ett sådant hinder att avlämna felfri vara som avses i punkt 10 och säljaren meddelat köparen detta enligt vad som anges i samma punkt.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen avser att uttömmande reglera säljarens skadeståndsskyldighet på grund av fel i varan.

Huvudregeln i första stycket är att för det fall varan är felaktig och säljaren har att svara för felet, skall han också svara för den skada som uppkommer genom felet. Ersättningens omfattning avser skada enligt allmänna köprättsliga regler. Med skada avses således såväl direkt som indirekt förslut med den begränsning som följer av andra till fjärde styckena. Med tillämpning av köplagens bestämmelse om skadeståndets omfattning följer att därmed förstås ersättning för utgifter, prisskillnad, utebliven vinst och annan direkt eller indirekt förlust som uppkommer på grund av felet.

Enligt huvudregeln i andra stycket är säljarens skyldighet att utge ersättning för skada begränsad till 15 % av köpesumman som begreppet har definierats i begreppsbestämningarna. Om emellertid uppkommen skada överstiger detta belopp och skadan kan ersättas genom säljarens ansvarsförsäkring är säljaren ersättningskyldig intill försäkringsbeloppet jämte förekommande självrisk. Motsatsvis medför begränsningsregeln att säljaren är befriad från att utge ersättning för den del av skadan som överstiger försäkringsbeloppet. Begränsningsregeln avser säljarens sammanlagda ersättningskyldighet för skador som uppkommer på grund av fel i varor som omfattas av avtalet.

Från nu angiven huvudregel har i andra stycket uppställts ett undantag för sådana kostnader som är en direkt följd av felet i varan.

Säljarens sedvanliga ansvarsförsäkring täcker vanligen kostnader som kan hänföras till skadade produkter men normalt inte åtkomstarbeten och liknande i den mån de saknar samband med produktskador. Det finns därför anledning för en säljare som saluför en vara för inbyggnad i en konstruktion eller som på annat sätt är särskilt riskexponerad att kontrollera sitt försäkringsskydd och att vid behov utöka sitt försäkringsskydd till att omfatta även här angivna kostnader.

Skälet till att säljaren enligt tredje stycket inte i annat fall än vid grov vårdslöshet är ersättningskyldigt för avbrott eller störning i industriell produktion eller i annan kommersiell verksamhet är framför allt att sådana skador kan bli orimligt betungande för säljaren och därtill svåra att utse.

Ansvar för omhändertagen vara o dyl

25. Part ansvarar för skada, som på grund av underlåten eller bristfällig vård från hans sida uppkommer på material, vara eller hjälpmedel som motparten tillhandahåller honom, om han inte kan visa att skadan uppkommit utan hans vållande.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen är ömsesidig och reglerar fall där den ena parten tillhandahåller den andra parten material, vara eller hjälpmedel. Den som förvarar motpartens egendom åläggs ett ansvar för skador som uppkommer genom förvararens bristande omsorg. Förvararen är däremot inte ansvarig för skador som uppkommer genom olyckshändelse eller i övrigt utan förvararens vållande.

Den bevisregel som avslutar bestämmelsen innebär att förvararen måste kunna visa att skadan inte uppkommit genom hans vållande. Om det inte går att utreda vad som har förorsakat skadan kommer således förvararen att bli ansvarig. Den som tillhandahåller egendomen är däremot beviskyldig för skadans omfattning.

Försäkring

26. Om annat inte föreskrivits i övriga avtalshandlingar beträffande säljarens försäkring, gäller följande.

Säljaren skall under garantitiden inklusive tiden efter varans avlämnande ha sedvanlig ansvarsförsäkring som omfattar skador till följd av fel i varan. Försäkringsbeloppet skall vara lägst tvåhundra prisbasbelopp och självriskan får vara högst tre prisbasbelopp.

Säljaren skall på köparens begäran tillstå köparen bevis om att avtalad försäkring finns. Om säljaren underlåter detta, får köparen på säljarens bekostnad själv teckna försäkring.

Vid skada åligger det säljaren att utnyttja avtalad försäkring.

TMF:s kommentar:

Om säljaren ansvarar för ett fel i varan är han som huvudregel också skyldig att ersätta skada som uppkommer genom felet, se punkt 24. Följdskadan kan i enskilda fall bli betydligt större än kostnaden för att avhjälpa felet. Det har därför ansetts lämpligt att ålägga säljaren att ha ett försäkringskydd som täcker följskador, d v s skada på sak eller person. Normalt ersätts inte rena förmögenhetsskador av en ansvarsförsäkring.

Försäkringskyldigheten i andra stycket gäller under garantitiden inklusive den tid som löper från avlämnandet till dess att garantitiden börjar löpa. Vid tillämpning av punkt 20 kommer försäkringskyldigheten således att gälla under längst sex år från varans avlämnande. Försäkringen skall omfatta skador till följd av fel i varan och skall utformas enligt vad som är sedvanligt i branschen.

OBS! Bestämmelsen i första stycket är utformad som en täckbestämmelse, vilket ger en signal till parterna att överväga försäkringskyddet i det enskilda avtalet. Det bör också göras eftersom utgångspunkten i ABM är att försäkringen ska omfatta skador till ett belopp motsvarande 200 prisbasbelopp, dvs ca 8,8 MSEK (!).

Befarat avtalsbrott

27. Visar det sig efter köpet att en parts handlingsätt eller ekonomiska förhållanden är sådana, att det finns starka skäl att anta att han inte kommer att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser, får motparten för sin del inställa fullgörelsen och hålla inne sin prestation samt kräva att godtagbar säkerhet ställs för avtalets rätta fullgörande. Den som har inställt sin fullgörelse eller hindrat att varan lämnas ut skall fortsätta fullgörelsen, om motparten ställer godtagbar säkerhet för sin fullgörelse. Om säkerhet inte ställs utan dröjsmål, får part som krävt säkerhet häva köpet såvitt avser den del som inte fullgjorts. Part får häva köpet utan att först kräva säkerhet, om motparten försätts i konkurs eller annars till följd av obestånd inte kan förväntas fullgöra sina förpliktelser enligt avtalet.

Häver köparen i fråga om en delleverans, får han samtidigt häva i fråga om tidigare eller senare leveranser om han på grund av sammanhanget mellan dem skulle ha betydande olägenhet att stå fast vid köpet beträffande dessa leveranser.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen i första stycket föreskriver en ömsesidig stoppningsrätt, d v s rätt för part att avbryta åtgärder för att fullgöra köpeavtalet och hålla inne sin prestation när det finns anledning befara att motparten kommer att begå ett avtalsbrott. För säljaren innebär stoppningsrätten att han inte behöver avlämna varan och att han även får avbryta tillverkning och andra förberedande åtgärder. För köparen innebär stoppningsrätten att han inte behöver betala och inte heller vidta de förberedande åtgärder som kan behövas för att betalning skall kunna fullgöras.

Stoppningsrätt enligt ABM 07 förutsätter att det finns straka skäl att anta att motparten inte kommer att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser.

Säljaren kan ha anledning att göra gällande stoppningsrätten främst då köparen visar tecken på bristande betalningsförmåga eller bristande betalningsvilja. Exempel på sådana omständigheter är att köparen har inställt sina betalningar eller på annat sätt visat insolvens. Betalningsförmåga kan också framgå genom en resultatlös utmätning eller genom avhysning på grund av obetalda hyror eller genom att köparen vid upprepade tillfällen och utan grund har försummat sina betalningskyldigheter.

Stoppningsrätten innebär att part tills vidare får avbryta fullgörelsen av avtalet. Stoppningsrätten upphör när det inte längre finns "starka skäl" att befara avtalsbrott hos motparten eller när motparten ställer godtagbar säkerhet för avtalets rätta fullgörande. Den stoppningsberättigade parten kan givetvis också på eget initiativ återuppta fullgörelsen. Om det i efterhand visar sig att det inte förelåg stoppningsrätt kan motparten göra gällande förseningspåföljder.

Fullgörelsen skall fortsätta om motparten ställer godtagbar säkerhet. Godtagbar säkerhet från köparen är bankgaranti eller annan motsvarande säkerhet för köparens betalningsförpliktelse. Är det fråga om vara som inte tillverkas särskilt för köparen kan det räcka med att betalningsvillkoren ändras till kontant betalning innan leveransen.

Bestämmelsen i andra stycket ger båda parterna rätt att häva köpet utan att först kräva säkerhet om motparten försätts i konkurs eller hamnar på obestånd. Hävningsrätten gäller den del av köpet som inte var fullgjord vid hävningen.

Pris

28. Fast pris utan index skall ändras med hänsyn till dels kostnadsändring på grund av myndighets åtgärd, dels kostnadsändring som är förorsakad av krig eller annat krisförhållande med liknande effekt och som avser förmödenhet eller tjänst som är nödvändig för varan, dels kostnadsändring som beror på onormala prisförändringar avseende material som ingår i varan. Ändring av det avtalade priset skall dock ske endast om kostnadsändringen varit oförutsebar och väsentligt påverkar hela kostnaden för varan.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen ger en möjlighet att ändra fast pris utan index vid vissa typer av kostnadsändringar. Bestämmelsen är tillämplig vid såväl sänkning som höjning av kostnaderna.

Bestämmelsen förutsätter för sin tillämpning att kostnadsändringen varit oförutsebar. Detta skall bedömas efter förhållandena vid avtalets ingående. Vid bedömningen av vad som utgör en väsentlig påverkan bör beaktas att det är fråga om en undantagsregel av Force Majeure-karaktär. Kostnadseffekterna bör därför vara förhållandevis stora. Effekterna skall bedömas i förhållande till hela kostnaden för varan.

Priset för varan anges normalt i det enskilda köpeavtalet, och ABM 07 innehåller därför ingen bestämmelse därom. I de fall priset inte framgår av köpeavtalet gäller enligt 45 § köplagen att köparen skall betala vad som är skäligt med hänsyn till varans art och beskaffenhet, gängse pris vid tiden för köpet samt omständigheterna i övrigt.

Betalning och preskription

29. För säljarens fordringar gäller en preskriptionstid om tre månader räknat från avlämnandet. För säljarens fordringar till den del de avser den ursprungligen avtalade köpesumman eller mervärdesskatt gäller dock en preskriptionstid om 21 månader räknat från avlämnandet. Om varan är avsedd för en entreprenad räknas preskriptionstiderna från den dag entreprenaden är godkänd. Säljaren har dock rätt till betalning i den mån köparen har rätt till betalning av sin beställare.

Om säljaren kan visa att han inte kände till eller borde känna till sin fordran, räknas preskriptionstiden om tre månader från den tidpunkt då han först bort ha sådan vetskap. Preskriptionstiden skall dock aldrig vara längre än två år räknat från entreprenadens godkännande.

Efter preskriptionsavbrott gäller en ny preskriptionstid om två år.

TMF:s kommentar:

I första stycket anges det att för säljarens fordringar avseende köpesumman jämte mervärdesskatt är preskriptionstiden 21 månader, och för övriga fordringar (tex ersättning för ändringar och tillägg) är preskriptionstiden tre (3) månader. Om varan är avsedd för en entreprenad räknas preskriptionstiderna från den dag entreprenaden är godkänd och i annat fall räknas tiderna från avlämnandet. Säljaren har dock alltid rätt till betalning i den mån köparen har rätt till betalning av sin beställare.

I andra stycket framgår att för okända fordringar räknas preskriptionstiden om tre (3) månader från den tidpunkt då säljaren borde ha kännedom om fordringen. Preskriptionstiden blir dock aldrig längre än två (2) år räknat från entreprenadens godkännande. Säljaren kan endast åberopa denna undantagsregel om själva fordringen var okänd för honom. Det räcker alltså inte att fordringens belopp var okänt.

I tredje stycket framgår att efter preskriptionsavbrott gäller en ny preskriptionstid om två (2) år. Detta utgör en avvikelse från preskriptionslagen som föreskriver 10 år.

Enligt 5 § preskriptionslagen krävs för preskriptionsavbrott att köparen mottar ett skriftligt krav eller en skriftlig erinran om fordringen från säljaren, exempelvis en faktura. Fordringen behöver inte vara exakt bestämd till beloppet, men ett tydligt krav måste framställas. Säljaren har bevisbördan för att köparen mottagit kravet inom preskriptionstiden. Preskription kan också brytas genom att köparen utfäster betalning, erlägger ränta eller delbetalning eller på annat sätt mot säljaren erkänner fordringen. Slutligen bryts preskriptionen om säljaren väcker talan mot köparen i domstol eller på liknande sätt åberopar fordringen.

Om preskriptionsavbrott inte görs i rätt tid, preskriberas fordringen. Innebörden av att preskription inträder är att säljaren förlorar sin rätt att göra gällande fordringen mot köparen. Säljaren har dock rätt att använda fordringen för kvittning mot köparens fordringar på säljaren om köparens fordringar uppkommit före preskriptionsinträdet.

30. Faktura skall betalas inom 30 dagar efter mottagandet. Betalning innebär inte godkännande av varan.

Har köparen ett berättigat krav mot säljaren på grund av köpet, får köparen hålla inne så mycket av betalningen som motsvarar kravet.

TMF:s kommentar:

I första stycket föreskriver ABM 07 en betalningskredit om 30 dagar. I enlighet med vad som är vedertaget i byggsektorn räknas kredittiden från fakturans ankomst. Säljaren har bevisbördan för att köparen mottagit fakturan och när han har gjort detta. Säljaren kan fullgöra bevisskyldigheten genom att visa att han utställt fakturan och lämnat den till postfordran eller att den skickats på annat sätt, t ex elektroniskt.

Bestämmelsen om att betalning inte innebär godkännande av varan har betydelse för köparens rätt att reklamera fel. Bestämmelsen innebär att köparen inte förlorar sin reklamationsrätt enbart av det skälet att han betalt för varan. Av omständigheterna kan emellertid framgå att betalningen innebär ett godkännande, exempelvis om betalning erläggs efter det att parterna för förhandling om fel i varan.

Bestämmelsen i andra stycket motsvarar i huvudsak 42 § köplagen. Köparens rätt att innehålla betalning är ett viktigt påtryckningsmedel för att förmå säljaren att avhjälpa felet eller att fullgöra en försenad leverans. Rätten att innehålla belopp utgör också en säkerhet för det fall säljaren på grund av insolvens kan fullfölja sitt åtagande.

Köparens rätt att innehålla betalning förutsätter att köparen har "ett berättigat" krav mot säljaren på grund av köpet. Den citerade texten är ett tillägg i förhållande till motsvarande bestämmelse i ABM 92. Syftet med tillägget är att understryka att köparen bör göra en noggrann bedömning huruvida det föreligger en rätt att innehålla betalning. Om köparen skall göra en felbedömning har han begått ett avtalsbrott. Säljaren kan i sådant fall göra gällande påföljder på grund av att köparen inte har betalat i tid.

Köparen får enligt bestämmelsen innehålla ett belopp som motsvarar det krav som han har mot säljaren. Storleken på beloppet blir beroende av vilken påföljd köparen kan göra gällande enligt reglerna om säljarens ansvar vid försening och säljarens ansvar för fel.

31. Erläggs inte betalning i rätt tid, skall dröjsmålsränta utgå i enlighet med räntelagen. På belopp som köparen innehållit med stöd av punkt 30 räknas dröjsmålsränta från den dag betalning rätteligen skall ha erlagts.

TMF:s kommentar:

När betalning inte erläggs i rätt tid utgår dröjsmålsränta i enlighet med räntelagen. Hänvisningen avser i första hand räntesatsen vilken regleras i 6 § räntelagen. Enligt angivna paragraf utgår dröjsmålsränta på förfallna fordringar enligt den räntefot som motsvarar den vid varje tid gällande referensränta med ett tillägg av 8 procentenheter. Enligt 9 § räntelagen fastställs referensräntan för varje kalenderhalvår genom särskilt beslut av Riksbanken.

Räntelagen innehåller även utfyllande regler om när fordringar förfaller till betalning, se 4 §. Av denna regel följer att ränta på skadeståndskrav och liknande utgår från 30 dagar efter det att fordringsägaren har framställt krav på ersättning och lagt fram den utredning som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan begäras. Av samma bestämmelse följer att ränta senast skall utgå från dagen för delgivning av betalningsföreläggande eller av stämning i mål om utgivande av betalning.

Avbeställning

32. Köparen har rätt att avbeställa icke levererad vara. Vid avbeställning skall köparen ersätta säljarens kostnader för avbeställd vara jämte skäligen ersättning för utebliven vinst, om säljaren inte kan få ersättning härför genom försäljning till annan eller på annat sätt.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen innebär att köparen har en generell rätt att avbeställa vara som inte har levererats. I gengäld har säljarens rätt till ersättning utökats att även omfatta utebliven vinst.

Efter avbeställning har säljaren rätt till ersättning för sina kostnader för avbeställd vara, och säljaren har även rätt till skäligen ersättning för utebliven vinst. Säljarens rätt till ersättning förutsätter dock att han inte kan få ersättning härför genom försäljning till annan eller på annat sätt. Säljaren måste alltid vidta rimliga åtgärder för att hålla nere sin förlust med anledning av avbeställningen. Säljaren har bevisbördan för omfattningen av kostnaderna.

Produktsäkerhet

33. Säljaren ansvarar i förhållande till köparen för kostnader till följd av åläggande som köparen meddelas enligt produktsäkerhetslagen om åläggandet har sin grund i egenskaper hos vara som köpet omfattar.

TMF:s kommentar:

Produktsäkerhetslagen (SFS 2004:451) syftar till att säkerställa att varor och tjänster som tillhandahållits konsumenterna inte orsakar skada på person. Tillsynsmyndigheter kan enligt lagen meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen skall efterlevas. Tillsynsmyndigheter kan även utfärda säljförbud, exportförbud m m.

Föreläggande eller förbud får meddelas varje näringsidkare som tillhandahåller, har tillhandahållit, tar befattning med eller har tagit befattning med en farlig vara eller tjänst. Hänsyn skall tas till vem som har de bästa förutsättningarna att uppfylla ändamålet med föreläggandet, vem som först har fört in varan eller tjänsten på den svenska marknaden och vilken verkan föreläggandet får för näringsidkaren.

Tvist

34. Om inte parterna kommit överens om annat gäller följande. Tvist på grund av avtalet skall avgöras i Sverige med tillämpning av svensk nationell rätt. Om det omtvistade beloppet inte uppenbart överstiger 150 prisbasbelopp, exklusive mervärdesskatt skall tvisten avgöras av allmän domstol. I annat fall skall tvist avgöras genom skiljedom enligt lagen om skiljeförfarande. Med prisbasbelopp avses prisbasbeloppet vid tidpunkten för väckande av talan.

Kommentar

Parterna bör komma överens om att tvist skall prövas på annat sätt, såsom genom förenklad tvistelösning enligt AB 04 kap 10 § 1 eller medling enligt reglerna för Stockholms Handelskammars Medlingsinstitut.

TMF:s kommentar:

Bestämmelsen om tvistelösning är utformad som en täckbestämmelse. Detta är en signal till parterna att i det enskilda avtalet överväga hur tvister skall prövas. I kommentaren till bestämmelsen noteras också som alternativa tvistelösningsformer förenklad tvistelösning enligt bestämmelserna i AB 04 samt medling. Fördelen med sådana alternativa tvistelösningsformer är att tvisten kan lösas betydligt snabbare och till lägre kostnader än mer traditionella förfaranden. De alternativa tvistelösningsformerna förutsätter dock att parterna är ense om att sådant förfarande skall tillämpas. Förenklad tvistelösning enligt AB 04 kap 10 § 1 förutsätter också att tvisten inte är alltför omfattande.

För det fall parterna inte överenskommer annat gäller enligt punkt 34 att tvist på grund av kontraktet skall avgöras av allmän domstol om det omtvistade beloppet inte uppenbart överstiger 150 prisbasbelopp (= ca 6,6 MSEK) exklusive mervärdesskatt. I annat fall skall tvisten avgöras genom skiljedom enligt lagen om skiljeförfarande. Beloppsgränsen skall bestämmas efter prisbasbeloppet vid tidpunkten för väckande av talan.